

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Сумського НАУ

Протокол № від 2025 року

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказом ректора Сумського НАУ

№ від 2025 року

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ
У СУМСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Це Положення визначає засади впровадження, використання, етичного та безпечного застосування технологій штучного інтелекту (ШІ) у діяльності Сумського національного аграрного університету (далі – Університет).

1.2. Метою документа є створення умов для ефективної інтеграції систем ШІ в освітній, науковий, адміністративний та інноваційний процеси з дотриманням принципів академічної доброчесності, прав інтелектуальної власності, захисту персональних даних та міжнародних стандартів.

1.3. Положення розроблене на підставі:

- Регламенту 2024/1689 Європейського Парламенту та Ради від 13.06.2024, що встановлює гармонізовані правила щодо штучного інтелекту та вносить зміни до низки актів ЄС (далі – Закон про штучний інтелект);
- норм Конституції України;
- законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну інформацію», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права»;
- Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р;
- Рекомендацій щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти, підготовлених Міністерством освіти і науки України та Міністерством цифрової трансформації України, оприлюднених 29.04.2025 (далі – Рекомендації МОН);
- Статуту Університету;
- Кодексу академічної доброчесності Університету та інших локальних нормативних актів, що регулюють освітню, науково-дослідну, адміністративну й інноваційну діяльність.

1.4. Університет усвідомлює важливість ШІ у сучасних освітніх, наукових та управлінських процесах і прагне забезпечити його безпечне та ефективне використання на всіх рівнях навчання та адміністрування.

1.5. Дія Положення поширюється на всіх учасників освітнього та наукового процесів: здобувачів освіти, викладачів, дослідників, працівників навчально-допоміжного та адміністративного персоналу, а також інших осіб, які мають доступ до ресурсів Університету для використання технологій ШІ.

1.6. Структура і зміст Положення побудовані для забезпечення прозорості, етичності та ефективності його застосування.

1.7. Положення визначає алгоритми впровадження систем ШІ, які забезпечують підвищення якості освіти, стимулювання інноваційності у дослідженнях, ефективність управління та сприяння сталому розвитку Університету.

1.8. Положення гарантує дотримання прав людини, прав інтелектуальної власності, захист персональних даних і принципів академічної доброчесності в Університеті.

2. ТЕРМІНОЛОГІЯ

Для цілей цього Положення застосовуються такі терміни:

- **Автоматизоване / автоматичне прийняття рішень** – процес ухвалення рішень за допомогою інформаційних технологій з мінімальною або відсутньою участю людини.
- **Безпека ШІ** – властивість системи ШІ протидіяти загрозам, пов'язаним із порушенням роботи моделі або несанкціонованим доступом до даних.
- **Великі дані (Big Data)** – комплексні набори цифрових даних великого обсягу, які потребують спеціальних технологій і ресурсів для зберігання, аналізу та обробки.
- **Велика мовна модель (ВММ)** – клас моделей, що працюють із великими масивами даних, здатні до генерації текстів, обробки мовлення, зображень тощо.
- **Галюцинування ШІ** – створення системою генеративного ШІ неправдивої або неточної інформації, поданої як достовірна.
- **Генеративний ШІ** – різновид ШІ, що використовується для створення нового контенту (текстів, аудіо, зображень, відео, коду).
- **Запит (промпт)** – вхідний текст, інструкція або завдання, що задаються системі ШІ для генерації контенту.
- **Машинне навчання** – підхід до створення ШІ, що передбачає навчання алгоритмів на основі даних і вдосконалення їхньої продуктивності з часом.
- **Обчислювальний ресурс** – хмарний або локальний сервіс (сервер, віртуальна машина), що використовується для виконання завдань у процесі застосування ШІ.
- **Штучний інтелект (ШІ)** – організована сукупність інформаційних технологій, алгоритмів і моделей, що здатні виконувати складні когнітивні завдання (аналіз даних, прогнозування, прийняття рішень, створення нових знань).

Значення інших термінів у сфері ШІ визначаються відповідно до Рекомендацій МОН та «Словника термінів у сфері штучного інтелекту», підготовленого Міністерством цифрової трансформації України (Київ, 2024).

2. Принципи використання штучного інтелекту в Університеті

2.1. Використання технологій ШІ у СНАУ ґрунтується на таких базових принципах:

Етичність та академічна доброчесність

- ШІ застосовується виключно як допоміжний інструмент, що сприяє розвитку критичного мислення, творчих і дослідницьких навичок.
- Усі користувачі ШІ зобов'язані декларувати його використання у навчальних і наукових роботах.
- Забороняється видавати результати роботи ШІ за власні без відповідної позначки.

Прозорість і підзвітність

- Кожен викладач або здобувач вищої освіти несе персональну відповідальність за результат, створений із використанням ШІ.
- Усі використані інструменти мають бути зазначені у примітках або у списку використаних джерел.
- Адміністрація Університету здійснює регулярний моніторинг впровадження ШІ.

Безпека та конфіденційність

- Забороняється передавати в інструменти ШІ персональні дані студентів, співробітників та комерційно чутливу інформацію.
- Всі застосовані системи проходять внутрішню перевірку на відповідність вимогам інформаційної безпеки.

Інклюзивність та доступність

- Використання ШІ має сприяти розширенню доступу до освіти для осіб з особливими освітніми потребами.
- Інструменти ШІ інтегруються таким чином, щоб враховувати різні стилі навчання і рівень цифрової грамотності студентів.

Інноваційність і розвиток

- Університет стимулює дослідження й експерименти з технологіями ШІ, підтримує стартапи та інноваційні проекти.
- Використання ШІ спрямовується на посилення конкурентоспроможності освітніх програм та наукових досліджень.

3. НАПРЯМКИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УНІВЕРСИТЕТІ

3.1. В освітньому процесі

1. Персоналізоване навчання та адаптивні системи

- формування індивідуальних навчальних траєкторій;
- застосування інтелектуальних репетиторів і рекомендаційних систем;
- порівняння освітніх програм з вимогами НАЗЯВО та міжнародними стандартами;

- інтеграція модулів ІІІ у внутрішні системи якості освіти для формування звітів.

2. **Автоматизація оцінювання та тестування**

- автоматичне створення тестів і завдань;
- автоматизоване оцінювання відповідей та письмових робіт;
- аналіз результатів у режимі реального часу для корекції навчальних програм.

3. **Інтелектуальні навчальні асистенти**

- чат-боти для допомоги студентам у режимі 24/7;
- віртуальні консультанти з розкладу, дедлайнів, організації навчання.

4. **Автоматизація та візуалізація освітнього процесу**

- переклад і локалізація навчальних матеріалів;
- створення інтерактивних дашбордів для відстеження динаміки навчання;

- застосування NLP для аналізу відгуків студентів, роботодавців і викладачів.

5. **Аналіз даних і прогнозування**

- прогнозування успішності студентів;
- використання Big Data для стратегічних управлінських рішень;
- оцінка ризиків недоукомплектування програм, кадрових втрат тощо.

6. **Аналіз поведінки здобувачів освіти**

- обробка даних із систем управління навчанням для виявлення проблемних місць у курсах.

7. **Інклюзивність та доступність навчання**

- застосування ІІІ для створення субтитрів, голосових асистентів, автоматичного перекладу;

- адаптивні системи для студентів з особливими освітніми потребами;

- створення гнучких моделей навчання.

3.2. У науково-дослідній роботі

1. **Аналіз великих даних (Big Data)**

- класифікація даних, виявлення трендів;
- аналіз текстових масивів (статті, звіти).

2. **Прогнозування та моделювання**

- передбачення наукових тенденцій;
- моделювання фізичних, біологічних і хімічних процесів.

3. **Автоматизація наукових процесів**

- автоматичне виконання експериментів;
- системи огляду актуальних публікацій.

4. **Генерація нових гіпотез та інновацій**

- відкриття нових кореляцій у даних;
- прогнозування властивостей матеріалів, молекул тощо.
- 5. **Інтелектуальний аналіз публікацій**
 - перевірка на плагіат;
 - аналіз цитувань та наукового впливу.
- 6. **Розпізнавання образів і відеоаналітика**
 - аналіз зображень і відео для наукових досліджень.
- 7. **Пошук нових технологій**
 - аналіз патентів і статей для виявлення інновацій;
 - оптимізація параметрів експериментів.
- 8. **Колаборація та мережеві дослідження**
 - аналіз наукових мереж і партнерств;
 - автоматичний переклад наукових матеріалів.
- 9. **Етичні вимоги у науці**
 - обов'язкове зазначення використання ІІІ;
 - заборона повністю згенерованих робіт;
 - внутрішня перевірка результатів на академічну доброчесність.
- 10. **Контроль достовірності результатів**
 - підтвердження даних альтернативними методами;
 - внутрішній аудит застосованих ІІІ-інструментів;
 - документування джерел навчальних даних і логіки моделей.
- 11. **Внутрішня сертифікація інструментів ІІІ**
 - подача заявки перед використанням нових систем;
 - формування реєстру дозволених інструментів;
 - щорічний перегляд і оновлення.
- 3.3. В адміністративному управлінні
 1. **Автоматизація процесів**
 - електронний документообіг;
 - автоматизація складання розкладу;
 - оптимізація взаємодії з абітурієнтами та студентами.
 2. **Оцінка та моніторинг**
 - моніторинг якості освіти;
 - оцінка ефективності викладачів;
 - прогнозування успішності студентів.
 3. **HR та рекрутинг**
 - відбір кандидатів на посади;
 - аналіз результативності працівників.
 4. **Управління фінансами та ресурсами**
 - прогнозування бюджетів;
 - оптимізація витрат і енергоспоживання.

4. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ВИКЛАДАЧАМИ

4.1. Використання ШІ для створення навчального контенту

1. Генерація навчальних матеріалів

Викладачі можуть застосовувати інструменти ШІ для автоматичного створення тестових завдань, вправ, презентацій, методичних матеріалів на основі вже наявних ресурсів. Це дозволяє скоротити час на рутинні завдання й приділити більше уваги розвитку критичного мислення та дослідницьких навичок здобувачів.

2. Адаптивне навчання

Системи ШІ можуть аналізувати рівень знань студентів і пропонувати індивідуалізовані завдання. Викладачі використовують такі інструменти для персоналізованого підходу, інтегруючи їх у загальну навчальну стратегію.

3. Інтерактивні матеріали

ШІ може допомагати у створенні мультимедійних лекцій, інтерактивних симуляцій, віртуальних лабораторій.

4.2. Використання ШІ для оцінювання студентських робіт

1. Автоматизоване оцінювання

ШІ може перевіряти тести з вибором відповіді, короткі завдання, математичні розрахунки. Для складних завдань (есе, курсові роботи) ШІ може забезпечити попередній аналіз структури, стилістики, граматики, але остаточне рішення завжди ухвалює викладач.

2. Виявлення плагіату

Системи ШІ здійснюють перевірку робіт на наявність запозичень, порівнюючи їх з базами наукових публікацій та онлайн-ресурсів. Це сприяє дотриманню принципів академічної доброчесності.

4.3. Використання ШІ в управлінських освітніх процесах

1. Планування та організація

ШІ може оптимізувати складання розкладів, розподіл аудиторій, планування курсів. Це дозволяє підвищити ефективність управління освітнім процесом.

2. Оцінка ефективності програм

Застосування ШІ для аналізу успішності студентів, рівня їхньої залученості та результативності навчальних програм. Це допомагає вчасно коригувати курси.

4.4. Етичні аспекти та ризики використання ШІ викладачами

1. Прозорість

Викладач зобов'язаний інформувати студентів про використання ШІ у підготовці завдань чи під час оцінювання.

2. Уникнення упередженості

Викладачі повинні перевіряти інструменти ШІ на предмет вбудованих упереджень і коригувати результати.

3. Захист даних

Використання ШІ для обробки студентських даних має здійснюватися з дотриманням законодавства України та міжнародних норм щодо захисту персональної інформації.

4.5. Підготовка викладачів до використання ШІ

Університет організовує курси та тренінги для викладачів, що включають технічні, педагогічні та етичні аспекти використання ШІ. Метою є формування у викладачів здатності грамотно інтегрувати ці технології в освітній процес без порушення принципів академічної доброчесності.

5. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Здобувачі вищої освіти мають право застосовувати ШІ як інструмент для досягнення академічних цілей, але це повинно відбуватися у межах етичних норм та правил академічної доброчесності. Використання ШІ не може замінити особисті зусилля здобувача, а має бути допоміжним інструментом.

5.1. Дозволене використання ШІ

1. Допомога в навчанні та дослідженнях

Використання ШІ для пошуку літератури, генерації ідей, підготовки до іспитів, аналізу даних, перевірки текстів на граматику і стилістику.

2. Генерація текстів

Допускається використання ШІ для створення чернеток текстів (есе, курсових, презентацій). Остаточний варіант має бути самостійно відредагований і адаптований здобувачем.

3. Підготовка до іспитів

ШІ може використовуватися для тренування, створення тестів і симуляцій іспитів.

4. Комунікація

Чат-боти на основі ШІ можуть застосовуватись для отримання інформації щодо розкладу, дедлайнів, консультацій.

5.2. Обов'язок декларувати використання ШІ

1. Академічна доброчесність

Здобувач зобов'язаний зазначати, коли використовував ШІ, особливо у випадках, коли його роль у створенні роботи була суттєвою.

2. Плагіат та авторство

Категорично забороняється подавати роботи, повністю створені за допомогою ШІ без декларування. Це розцінюється як порушення академічної доброчесності.

5.3. Заборонене використання ШІ

1. Автоматичне виконання завдань

Здобувачам заборонено використовувати ШІ для повного виконання завдань (есе, курсових, дипломних робіт) без їхньої суттєвої участі.

2. Порушення авторських прав

Заборонено застосовувати ШІ для створення контенту, який порушує права інтелектуальної власності.

3. Фальсифікація даних

Використання ШІ для створення вигаданих або спотворених результатів досліджень суворо заборонене.

6. ЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Використання технологій ШІ в освітньому, науковому та адміністративному процесах Університету має здійснюватися у відповідності до чинного законодавства України, міжнародних правових актів, регламентів Європейського Союзу та етичних норм академічної спільноти.

6.1. Дотримання академічної доброчесності

- Кожна робота, що виконана із залученням ШІ, повинна містити чітку вказівку на використані інструменти (назва, версія, дата застосування).
- Забороняється подавати тексти, результати чи ілюстрації, повністю або переважно створені за допомогою ШІ, без суттєвої участі автора.
- Використання ШІ для створення оригінального контенту повинно передбачати редакцію і наукове осмислення результатів автором.

6.2. Авторське право та інтелектуальна власність

- Результати, створені із застосуванням ШІ, не звільняють здобувача або викладача від відповідальності за дотримання авторських прав.
- У випадку використання даних, текстів, зображень, створених ШІ, необхідно дотримуватися правил цитування та зазначати відповідні джерела.
- Заборонено використання інструментів ШІ для створення підроблених результатів, плагіату чи фальсифікацій.

6.3. Конфіденційність і захист даних

- Використання інструментів ШІ для обробки персональних даних студентів, викладачів і співробітників допускається лише за умови відповідності законодавству про захист персональних даних (Закон України «Про захист персональних даних», GDPR).
- Університет зобов'язаний забезпечити створення політики щодо конфіденційності при застосуванні ШІ.
- Забороняється передавати персональні чи службові дані в несертифіковані системи ШІ.

6.4. Недискримінація та справедливість

- Інструменти ІІІ повинні застосовуватись таким чином, щоб уникати дискримінаційних або упереджених рішень.
- Викладачі та адміністрація зобов'язані перевіряти алгоритми ІІІ на предмет вбудованих упереджень.
- Університет впроваджує внутрішню політику прозорості при використанні автоматизованих систем прийняття рішень.

7. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА КОНТРОЛЬ

7.1. Вимоги до безпеки використання ІІІ

- Всі інструменти ІІІ, що застосовуються в Університеті, повинні пройти внутрішню перевірку на відповідність вимогам інформаційної безпеки.
- Використання ІІІ повинно гарантувати захист навчальних, наукових і адміністративних даних від витоку або несанкціонованого доступу.
- Адміністрація зобов'язана розробити політику управління ризиками при використанні ІІІ.

7.2. Контроль достовірності результатів, отриманих із застосуванням ІІІ

- Результати наукових досліджень, освітніх завдань або адміністративних рішень, що частково чи повністю отримані із застосуванням ІІІ, повинні бути підтверджені альтернативними методами: експериментами, експертними оцінками, порівняннями з літературними джерелами.
- Викладачі несуть відповідальність за перевірку правильності результатів, згенерованих ІІІ, перед їхнім офіційним використанням.
- Студентські роботи, створені із залученням ІІІ, підлягають обов'язковій перевірці на академічну доброчесність.

7.3. Відповідальність

- Викладачі, співробітники та студенти несуть персональну відповідальність за порушення вимог інформаційної безпеки при використанні ІІІ.
- У разі виявлення порушень до винних осіб застосовуються дисциплінарні заходи відповідно до чинного законодавства та внутрішніх нормативних актів Університету.

8. МОНІТОРИНГ І КОНТРОЛЬ ВИКОНАННЯ ПОЛОЖЕННЯ

Моніторинг і контроль за виконанням цього Положення здійснюються для забезпечення відповідності впровадження технологій ІІІ стратегічним цілям Університету, дотримання академічної доброчесності, етичних та правових норм.

8.1. Органи контролю

- **Керівники структурних підрозділів, декани факультетів та зав.кафедр** – організовують контроль на рівні структурних підрозділів.

- **Центр цифровізації освітнього процесу** – надає експертні висновки щодо безпеки та ефективності інструментів.

8.2. Форми контролю

- аудит інформаційної безпеки інструментів ІІІ;
- опитування студентів і викладачів щодо ефективності застосування ІІІ;

- перевірка робіт здобувачів вищої освіти на академічну доброчесність;

- аналіз впливу використання ІІІ на якість освіти, наукові результати та управління.

8.3. Відповідальність

За порушення вимог цього Положення передбачаються дисциплінарні заходи згідно з внутрішніми нормативними актами та чинним законодавством України.

9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Це Положення набирає чинності з моменту його затвердження ректором СНАУ.

2. Усі зміни та доповнення вносяться на підставі рішення Вченої ради СНАУ та затверджуються наказом ректора.

ПІДГОТУВАВ:

Директор Центру цифровізації
освітнього процесу

_____ Наталія ПАРШИКОВА

ПОГОДЖЕНО:

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

_____ Маргарита ЛИШЕНКО

Проректор з наукової та
міжнародної діяльності

_____ Юрій ДАНЬКО

Завідувач навчальної частини _____ Наталія КОЛОДНЕНКО

Начальник юридичного відділу _____ Оксана МИКИТЕНКО

Провідний фахівець з питань
запобігання та виявлення корупції _____ Михайло ПИРХА